

Datum
2020-12-03
Ert datum
2020-10-07

Vårt diarienummer
ADM/2020:517
Er beteckning
Ju2020/03215

Justitiedepartementet

Kopia till Utbildningsdepartementet

103 33 STOCKHOLM

En långsiktigt hållbar migrationspolitik (SOU 2020:54)

Sammanfattning

- Betänkandet innehåller inte någon utredning av följderna avseende ändringarna i studiestödslagen. Det finns inte heller någon konsekvensanalys avseende förslaget konsekvenser för CSN.
- Utredningens förslag innebär att alla utländska medborgare som har ett tillfälligt uppehållstillstånd i Sverige, undantaget gäststuderande, har rätt till studiestöd oavsett grunden för deras vistelse i Sverige. Detta innebär en väsentlig förändring mot nuvarande ordning och även ett ökat utflöde av studiestöd.
- Förslaget i betänkandet innebär att det kommer att krävas mer av en EES-medborgare för att få rätt till studiestöd än för en tredjelandsmedborgare.
- Vissa utländska medborgare, som idag regleras av olika EU-rättsliga regelverk, kommer enligt utredningens förslag att regleras dubbelt.
- CSN lämnar förslag på en ny lydelse av aktuella bestämmelser i studiestödslagen som i princip är en återgång till hur reglerna såg ut före den tillfälliga lagen trädde ikraft, dock med vissa justeringar.
- Systemutvecklingen beräknas kosta 4,2 miljoner kronor under 2021. CSN bör därför tillföras motsvarande belopp genom tillskott i förvaltningsanslaget.
- CSN föreslår att det införs övergångsbestämmelser.

Bakgrund – utländska medborgares rätt till studiestöd

De första anvisningarna och förarbetena om utländska medborgares rätt till studiestöd är från 60- och 70-talet. I dem framgår att studiestöd endast ska utgå till den som är inlemmad i det svenska samhället eller den som är invandrad på så sätt att det står klart att han eller hon kommer att stanna i Sverige. Som exempel nämns bl.a. personer som är flyktingar och personer som har vistats och arbetat i Sverige under två års tid. Det framgår också att gäststuderande, dvs. personer som bosatt sig i Sverige för att studera, inte ska ha rätt till svenskt studiestöd.

De förändringar som genom åren har gjorts i regelverket för utländska medborgare kommer främst av förändringar i utlänningslagstiftningen och av Sveriges medlemskap i EU. Regelverket har anpassats till ett flertal EU-

direktiv och den praxis som EU-domstolen har utvecklat. Vad som avsetts med inlemmad i det svenska samhället, numera kallat varaktig anknytning, har hela tiden i stort följt de krav som funnits och finns för att kunna få permanent uppehållstillstånd (PUT) av Migrationsverket.

Den tillfälliga lagen omfattar vissa utlänningar som innan lagens ikraftträdande som huvudregel beviljades PUT. Om utlänningen studerade kunde hen då, med stöd av 2 kap. 4 § andra stycket respektive 3 kap. 4 § andra stycket studiestödslagen (1999:1395) beviljas studiestöd utifrån sitt PUT.

När den tillfälliga lagen infördes gjordes några anpassningar i studiestödslagen för att säkerställa att studerande som beviljats tillfälliga uppehållstillstånd med stöd av den lagen hade rätt till studiestöd, trots att de alltså inte ännu beviljats PUT. Många av de studerande som efter tillfälliga lagens införande beviljades rätt till studiestöd med stöd av den tillfälliga lagen, hade dock även tidigare kunnat få rätt till studiestöd grundat på att de ansågs ha särskilda skäl för svenskt studiestöd, eftersom de fått klassning som flykting eller en klassning som CSN jämför med flykting av Migrationsverket.

Det finns idag ett flertal olika grunder som en utländsk medborgare kan beviljas uppehållstillstånd på. Migrationsverket delar in tillstånden i olika klasser, utifrån vilken bestämmelse i utlänningslagen (2005:716) som tillståndet grundar sig på. CSN har inledningsvis granskat dessa klassningar och bedömt vilka klassningar som enligt studiestödslagens bestämmelser ger rätt till studiestöd. Vid CSN:s prövning utgår myndigheten i stor utsträckning från vilken klassning som en persons uppehållstillstånd hänförs till.

Författningsförslag

<i>Lydelse före införandet av den tillfälliga lagen</i>	<i>Nuvarande lydelse</i>	<i>Ny lydelse enligt förslag</i>	<i>C.S.N:s förslag till ny lydelse</i>
2 kap.			
4 §			
Studiehjälp får lämnas till studerande som är svenska medborgare.			
Studiehjälp får också lämnas till studerande som inte är svenska medborgare, om de studerande	Studiehjälp får också lämnas till studerande som inte är svenska medborgare, om de studerande	Studiehjälp får också lämnas till studerande som inte är svenska medborgare, om de studerande	Studiehjälp får också lämnas till studerande som inte är svenska medborgare, om de studerande
1. är bosatta i Sverige och har permanent uppehållstillstånd här, och	1. är bosatta i Sverige och har permanent uppehållstillstånd här, och	1. är bosatta i Sverige och har <i>uppehållstillstånd</i> här, och	1. är bosatta i Sverige och har permanent uppehållstillstånd här, och
2. har bosatt sig i Sverige huvudsakligen i annat syfte än att genomgå utbildning här.	2. har bosatt sig i Sverige huvudsakligen i annat syfte än att genomgå utbildning här.	2. har bosatt sig i Sverige huvudsakligen i annat syfte än att genomgå utbildning här.	2. har bosatt sig i Sverige huvudsakligen i annat syfte än att genomgå utbildning här.
Kravet på permanent uppehållstillstånd i andra stycket 1 gäller inte för personer som har fått en varaktig anknytning till Sverige och som är	Kravet på permanent uppehållstillstånd i andra stycket 1 gäller inte för personer som har fått en varaktig anknytning till Sverige och som är	Kravet på <i>uppehållstillstånd</i> i andra stycket 1 gäller inte för personer som har fått en varaktig anknytning till Sverige och som är	Kravet på permanent uppehållstillstånd i andra stycket 1 gäller inte för personer som har fått en varaktig anknytning till Sverige och som är
1. utländska medborgare med uppehållsrätt enligt 3 a kap. 3 eller 4 § utlänningslagen (2005:716),	1. utländska medborgare med uppehållsrätt enligt 3 a kap. 3 eller 4 § utlänningslagen (2005:716),	1. utländska medborgare med uppehållsrätt enligt 3 a kap. 3 eller 4 § utlänningslagen (2005:716),	1. utländska medborgare med uppehållsrätt enligt 3 a kap. 3 eller 4 § utlänningslagen (2005:716),
2. schweiziska medborgare med uppehållstillstånd, eller	2. schweiziska medborgare med uppehållstillstånd, eller	2. schweiziska medborgare med uppehållstillstånd, eller	2. schweiziska medborgare med uppehållstillstånd, eller
3. familjemedlemmar till schweiziska medborgare som avses i 2 och själva har uppehållstillstånd.	3. familjemedlemmar till schweiziska medborgare som avses i 2 och själva har uppehållstillstånd.	3. familjemedlemmar till schweiziska medborgare som avses i 2 och själva har uppehållstillstånd.	3. familjemedlemmar till schweiziska medborgare som avses i 2 och själva har uppehållstillstånd.
Studiehjälp får lämnas även om kravet på permanent uppehållstillstånd i andra stycket 1 inte är uppfyllt, om det finns särskilda skäl för det.	Studiehjälp får lämnas även om kravet på permanent uppehållstillstånd i andra stycket 1 inte är uppfyllt, om <i>den studerande har beviljats ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige eller har beviljats ett uppehållstillstånd enligt den lagen eller om det finns särskilda skäl för att lämna</i>		Studiehjälp får lämnas även om kravet på permanent uppehållstillstånd i andra stycket 1 inte är uppfyllt, om den studerande har beviljats ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats <i>enligt 5 kap 1 eller 6 §§ utlänningslagen (2005:716).</i>

studiehjälp

Studiehjälp får lämnas även om kravet på permanent uppehållstillstånd i andra stycket 1 inte är uppfyllt, om det finns särskilda skäl för det.

I 1 kap. 4–7 §§ finns bestämmelser om att vissa utländska medborgare ska jämföras med svenska medborgare.

Motsvarande bestämmelser föreslås även för studiemedel i 3 kap. 4 § studiestödslagen.

Nuvarande lydelse

Ny lydelse enligt förslag

C.S.N:s förslag till ny lydelse

2 kap.

4 a §

Studiehjälp får lämnas till studerande som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd även efter det att tillståndet har upphört att gälla om den studerande har ansökt om ett fortsatt tillstånd på samma grund eller om ett nytt tillstånd med stöd av någon bestämmelse i *lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige* och ansökan har kommit in till Migrationsverket innan det tidigare tillståndet har upphört att gälla. Om ansökan avslås får studiehjälp lämnas till dess att utlänningens tidsfrist för frivillig avresa enligt 8 kap. 21 § första stycket utlänningslagen (2005:716) har löpt ut. Om avslagsbeslutet inte innehåller någon tidsfrist för frivillig avresa får studiehjälp lämnas till dess att beslutet har fått laga kraft.

Studiehjälp får lämnas till studerande som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd även efter det att tillståndet har upphört att gälla om den studerande har ansökt om ett fortsatt tillstånd på samma grund eller om ett nytt tillstånd med stöd av någon bestämmelse i *utlänningslagen (2005:716)* och ansökan har kommit in till Migrationsverket innan det tidigare tillståndet har upphört att gälla. Om ansökan avslås får studiehjälp lämnas till dess att utlänningens tidsfrist för frivillig avresa enligt 8 kap. 21 § första stycket utlänningslagen har löpt ut. Om avslagsbeslutet inte innehåller någon tidsfrist för frivillig avresa får studiehjälp lämnas till dess att beslutet har fått laga kraft.

Studiehjälp får lämnas till studerande som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd även efter det att tillståndet har upphört att gälla om den studerande *har haft ett tillstånd som ger rätt till studiehjälp enligt 4 § och har ansökt om en förlängning av tillståndet eller ett nytt tillstånd, och ansökan har kommit in till Migrationsverket innan det tidigare tillståndet har upphört att gälla.* Om ansökan avslås får studiehjälp lämnas till dess att utlänningens tidsfrist för frivillig avresa enligt 8 kap. 21 § första stycket utlänningslagen har löpt ut. Om avslagsbeslutet inte innehåller någon tidsfrist för frivillig avresa får studiehjälp lämnas till dess att beslutet har fått laga kraft.

Motsvarande bestämmelser föreslås även för studiemedel i 3 kap. 4 a § studiestödslagen.

Utredningens förslag

Utredningen föreslår att tidsbegränsade uppehållstillstånd ska bli huvudregel för den grupp utlänningar (flyktingar) som idag omfattas av den tillfälliga lagen. Mot bakgrund av det föreslår utredningen vidare att det inte längre bör krävas PUT för att beviljas studiestöd.

Förslaget innebär sammanfattningsvis:

- att alla utlänningar som har tillfälliga uppehållstillstånd i Sverige, undantaget gäststuderande, har rätt till svenskt studiestöd oavsett grunden för deras vistelse i Sverige,
- att det blir lättare för tredjelandsmedborgare än för EES-medborgare att beviljas svenskt studiestöd enligt 2 kap. 4 § och 3 kap. 4 § SsL,
- ett ökat utflöde av studiestöd då en överväldigande majoritet av alla de tredjelandsmedborgare som ansöker om studiestöd också kommer att beviljas studiestöd, och
- att stora justeringar måste genomföras i CSN:s interna riktlinjer och handläggningssystem.

Kategorier av utlänningar som beviljas tillfälliga uppehållstillstånd i Sverige

Det finns flera kategorier av utlänningar som har tillfälliga uppehållstillstånd i Sverige och som varken innan eller efter att den tillfälliga lagen infördes, har haft rätt till svenskt studiestöd. Det gäller framförallt följande kategorier:

- Arbetskraftsinvandrare och deras anhöriga (beviljas uppehållstillstånd med någon s.k. C-klassning).¹
- Anhöriginvandrare (beviljas uppehållstillstånd med s.k. B-klassning).²
- Utlänning som vistas i Sverige temporärt (O-klassning)
- Gäststuderande (D och E-klassningar)

¹ Att regeringen bedömt att arbetskraftsinvandrare inte ska beviljas svenskt studiestöd förrän de beviljats PUT, vilket vanligtvis tar minst fyra år, framgår bl.a. av proposition 2007/08:147. Här ingår även aupair:er, idrottsutövare, praktikanter, artister, volontärer och utlänningar som genomgår ungdomsutbyte i Sverige. Ingen av dessa kategorier har rätt till studiestöd eftersom de enbart beviljas tillfälliga uppehållstillstånd. Undantag gäller för arbetskraftsinvandrare som är gästforskare, är innehavare av ICT-tillstånd och deras familjemedlemmar, samt familjemedlemmar till utländsk medborgare som har EU-blåkort. Dessa utlänningar har emellertid idag bara rätt till svenskt studiestöd i form av de delar av studiehjälpen som är familjeförmåner (1 kap. 7 § studiestödslagen (1999:1395)).

² För denna kategori beviljas PUT efter s.k. uppskjuten invandringsprövning i två år. Under dessa två år är den svenska eller utländska personen som utlänningen invandrat till försörjningsansvarig och utlänningen har inte rätt till svenskt studiestöd. Endast om utlänningen är ett barn under 20 år, eller om den B-klassade har barn med en svensk medborgare, kan studiestöd beviljas med hänsyn till särskilda skäl (CSN:s allmänna råd till 2 kap. 4 § fjärde stycket och 3 kap. 4 § fjärde stycket studiestödslagen (1999:1395)).

- Övriga utlänningar med tillfälliga uppehållstillstånd som inte är flyktingar eller likställs med flykting

Utredningens förslag innebär att samtliga ovanstående kategorier, förutom gäststuderande³, kommer att beviljas studiestöd.

CSN kan konstatera att det inte gjorts någon utredning i betänkandet av förslagets innebörd eller dess följder för studiestödet. Av förslaget får CSN uppfattningen att avsikten med förslaget varit att endast göra en språklig ändring för att förtydliga att huvudregeln ska vara tillfälliga uppehållstillstånd istället för PUT. De föreslagna ändringarna i studiestödslagen leder emellertid till omfattande ändringar av rådande praxis vid myndigheten. Om avsikten istället varit att klargöra att de studerande som idag beviljats tillfälliga uppehållstillstånd med stöd av den tillfälliga lagen, även fortsättningsvis ska ha rätt till studiestöd, bör de aktuella paragraferna i studiestödslagen utformas på ett annat sätt.

Hårdare krav för EES-medborgare innan de kan beviljas svenskt studiestöd

Förslaget innebär att det kommer att krävas mer av en EES-medborgare för att få rätt till svenskt studiestöd enligt 2 kap. 4 § och 3 kap 4 § studiestödslagen, än för en tredjelandsmedborgare. Detta eftersom det krävs att EES-medborgaren, utöver uppehållsrätt, också har en varaktig anknytning till Sverige. Det tar i normalfallet två år att upparbeta en sådan anknytning. En EES-medborgare som är anhöriginvandrare måste t.ex. bo två år tillsammans med den svenska medborgaren i Sverige innan studiestöd kan beviljas (8 § Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2006:7) om utländska medborgares rätt till studiestöd). Utredningens förslag innebär emellertid att en tredjelandsmedborgare som är anhöriginvandrare kommer att kunna beviljas studiestöd direkt vid ankomsten till Sverige, enbart baserat på att han eller hon fått ett giltigt uppehållstillstånd. CSN bedömer att det är oklart om en sådan ordning, där uppehållsrätt ger färre rättigheter än ett uppehållstillstånd, kan anses vara förenligt med EU-rätten.

Det kan också tänkas att en sådan ordning får konsekvensen att EES-medborgare (inkl. nordiska medborgare) kommer att ansöka om uppehållstillstånd hos Migrationsverket, trots att de har uppehållsrätt i Sverige.

Brittiska medborgare

Storbritannien lämnade EU den 1 februari 2020, men fram till och med den 31 december 2020 gäller en övergångsperiod då EU-rätten fortfarande gäller för Storbritannien. Brittiska medborgare och deras familjemedlemmar som bor i Sverige vid övergångsperiodens slut, och som vill fortsätta att bo här, ska ansöka om en ny uppehållsstatus, i enlighet med artikel 18.1 i utträdesavtalet. Upphållsstatusen medför de rättigheter som följer av utträdesavtalet.

³ Även gäststuderande kan emellertid komma att beviljas studiestöd om de inte ursprungligen kommit till Sverige för att studera utan av annat skäl.

Den som får uppehållsstatus kommer att ha rätt att bo och arbeta i Sverige, i huvudsak under samma villkor som gäller för en EU-medborgare.

Utredningens förslag innebär att en brittisk medborgare som kommer till Sverige efter övergångsperiodens slut, och som alltså har mindre anknytning till Sverige än någon som redan bott i landet, kommer att beviljas uppehållstillstånd och därmed ha rätt till studiestöd utan att annan anknytning till Sverige krävs.

Schweiziska medborgare

Enligt 2 kap. 4 § tredje stycket 2 och 3, samt 3 kap. 4 § tredje stycket 2 och 3 studiestödslagen är schweiziska medborgare med uppehållstillstånd och deras familjemedlemmar med uppehållstillstånd undantagna från kravet på PUT för rätt till studiestöd om de har fått varaktig anknytning till Sverige. De föreslagna nya bestämmelserna ger emellertid alla med uppehållstillstånd rätt till studiemedel. Schweiziska medborgare med uppehållstillstånd regleras således dubbelt. För det fall avsikten är att ge alla utländska medborgare med uppehållstillstånd studiestöd bör bestämmelserna ändras även i dessa delar.

Rättigheter enligt 1 kap. 6 och 7 §§ studiestödslagen

Enligt 1 kap. 6 § studiestödslagen har en tredjelandsmedborgare med ställning som varaktigt bosatt enligt EU-rätten, rätt till studiestöd för studier i Sverige. Rätten till studiestöd gäller både för den som har ställning som varaktigt bosatt i Sverige och för den som är varaktigt bosatt i ett annat EU-land och har uppehållstillstånd i Sverige. Förslaget i betänkandet medför att för de tredjelandsmedborgare som har uppehållstillstånd blir bestämmelsen i 1 kap. 6 § studiestödslagen verkningslös, eftersom deras uppehållstillstånd gör att de kan beviljas studiestöd med stöd av 2 kap. 4 § eller 3 kap. 4 § studiestödslagen. Förslaget medför också att den som är anhörig till varaktigt bosatt och inte själv har bott i ett annat EU-land kommer att få rätt till studiestöd. Idag har dessa personer inte rätt till studiestöd.

Enligt 1 kap. 7 § studiestödslagen, ska utländska medborgare som kan härleda rättigheter i fråga om familjeförmåner från EU-rätten när det gäller rätt till studiebidrag i form av studiebidrag och extra tillägg, jämföras med svenska medborgare om de är

- gästforskare eller familjemedlemmar till gästforskare,
- familjemedlem till utländsk medborgare som har EU-blåkort,
- innehavare av ICT-tillstånd eller familjemedlem till sådan.

Gemensamt för dessa kategorier i 1 kap 7 § studiestödslagen är att de måste ha uppehållstillstånd för att komma ifråga för studiebidrag och extra tillägg.

Utredningens förslag medför emellertid att dessa kategorier kommer att ha rätt till samtliga delar av studiestödet, dvs. även de studiestöd som inte räknas som familjeförmåner enligt EU-rätten.

Utredningens förslag medför således att det bör övervägas att ta bort eller justera bestämmelserna i 1 kap. 6 och 7 §§ studiestödslagen.

Lydelsen av 2 kap. 4 a § och 3 kap. 4 a § studiestödslagen

Betänkandets förslag till lydelse av 4 a § i 2 och 3 kap. studiestödslagen anger att studiehjälp respektive studiemedel får lämnas till studerande som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd även efter det att tillståndet har upphört att gälla om den studerande har ansökt om

1. ett fortsatt tillstånd på samma grund eller
2. om ett nytt tillstånd med stöd av någon bestämmelse i utlänningslagen (2005:716)

och ansökan har kommit in till Migrationsverket innan det tidigare tillståndet har upphört att gälla.

Hänvisningen till ”ett nytt tillstånd med stöd av någon bestämmelse i utlänningslagen” täcker in alla typer av uppehållstillstånd. Det är därför inte nödvändigt att ha med även texten ”fortsatt tillstånd på samma grund”. En justering av bestämmelsernas lydelse bör därför övervägas.

CSN:s förslag

2 kap. 4 § och 3 kap. 4 § studiestödslagen

För det fall utredningens avsikt med förslaget till ändring i studiestödslagen var mer av språklig karaktär och inte menat att öppna upp för grupper av utländska medborgare som i dagsläget inte har rätt till svenskt studiestöd, föreslår CSN istället en annan lösning.

CSN:s förslag innebär i princip en återgång till hur reglerna såg ut före den tillfälliga lagen trädde ikraft, dock med vissa undantag. Rätten till svenskt studiestöd för personer som beviljas uppehållstillstånd på grund av flyktingskäl eller alternativt skyddsbehövande enligt 5 kap. 1 § UtL eller på synnerligen ömmande omständigheter enligt 5 kap. 6 § UtL bör, enligt CSN:s mening, regleras på lagnivå, varför CSN föreslår ett nytt fjärde stycke i 2 kap. 4 § och 3 kap. 4 § studiestödslagen. Rätten till svenskt studiestöd med hänsyn till särskilda skäl föreslås kvarstå men får ett nytt eget stycke, fem, för tydlighets skull. CSN:s förslag innebär att samma grupper av utländska medborgare som idag har rätt till svenskt studiestöd behåller sin rätt till studiestöd. Förslaget innebär dock inte att fler kategorier av utländska medborgare ges rätt till svenskt studiestöd.

Syftet bakom regleringen var vid införandet av bestämmelserna att de utländska medborgare som ges rätt till svenskt studiestöd ska ha skapat en viss anknytning till Sverige och att mycket talar för att de stannar i Sverige under en längre tid. Detta är av vikt, inte minst ur ett återbetalningsperspektiv. CSN:s årsrapport för 2019 visar att återbetalningsfrekvensen är sämre för personer som är bosatta utomlands än för personer som är bosatta i Sverige (75,2 procent av utlandsbosatta och 94 procent för bosatta i Sverige). Att återbetalningen blir mer osäker för en större grupp människor, som riskerar att inte få förlängt uppehållstillstånd, riskerar på sikt att urholka studiestödssystemet.

2 kap. 4 a § och 3 kap. 4 a § studiestödslagen

CSN:s förslag till ny lydelse av 2 kap. 4 § och 3 kap. 4 § studiestödslagen medför även att bestämmelserna i 2 kap. 4 a § och 3 kap. 4 a § studiestödslagen behöver ändras jämfört med utredningens förslag.

CSN föreslår att den som har haft ett tillstånd som ger rätt till studiestöd enligt 4 §, och därefter ansöker om förlängning av tillståndet alternativt ansöker om ett nytt tillstånd, och om ansökan har kommit in till Migrationsverket innan det tidigare tillståndet har upphört att gälla, bör ha rätt till studiestöd. På så sätt tillförsäkras att även personer som ursprungligen har haft ett tillstånd som ger rätt till studiestöd och som sedan söker ett tillstånd på annan grund, har fortsatt rätt till studiestöd.

15. Konsekvensanalys

Utredningen har inte behandlat några eventuella konsekvenser för CSN. CSN bedömer emellertid att förslaget kommer att medföra ett utökat utflöde av studiestöd, samt extra utvecklingskostnader för CSN.

15.6.1 Statliga kostnader

Utökat utflöde av studiestöd

Av CSN:s årsrapport för 2019 framgår att 502 900 personer studerade med studiemedel, 429 400 med studiehjälp och 6 300 med studiestartsstöd under 2019. I årsrapporten framgår vidare att studiestöd lämnades till 104 600 utländska medborgare 2019. CSN har sökt ut alla ärenden inom studiemedel, studiehjälp och studiestartsstöd där CSN meddelat avslag under 2019 och 2020, sorterat på klassning. I sammanställningen har de klassningar som ger rätt till studiestöd idag tagits bort, eftersom anledningen till att de fått avslag troligen beror på att de inte haft ett giltigt tillstånd eller fått avslag på ansökan om förlängning. Resultatet är avslag för 4 326 personer för år 2019 och 3 430 personer fram till och med oktober för år 2020. Det går inte att säga att alla dessa skulle fått bifall eftersom CSN inte vet något om giltighetstiden på deras uppehållstillstånd. Men det är det antal personer som hade varit aktuella för bifall utifrån att de har ett uppehållstillstånd, om förslaget i betänkandet varit i kraft.

Man kan misstänka att många tredjelandsmedborgare idag inte ansöker om studiestöd eftersom de vet att de inte har rätt till det. En ändring enligt förslaget bör alltså även resultera i fler ansökningar om studiestöd från tredjelandsmedborgare, som därmed också får rätt till studiestöd.

HUT

I betänkandet anges att utgifterna för hemustrustningslånet bedöms bli lägre till följd av kommitténs förslag, jämfört med en återgång till reglerna som de såg ut före den tillfälliga lagens ikraftträdande. CSN har inga synpunkter på detta.

Utvecklingskostnader och årlig administration

Både förslaget enligt betänkandet och CSN:s förslag är jämförbara med utvecklingsarbetet som gjordes när den tillfälliga lagen kom. CSN har utgått från

hur mycket tid som då lades ner och konstaterat att utvecklingsarbetet som nu krävs är något mindre. CSN uppskattar att utvecklingsarbetet medför en kostnad om ca 4,2 miljoner kronor.

De regler som föreslås enligt betänkandet skulle innebära en enklare hantering för CSN och det skulle kunna fattas betydligt fler maskinella beslut än vad som görs idag, eftersom i princip alla som har ett tillstånd att vistas i Sverige skulle ha rätt till svenskt studiestöd. Detta skulle medföra att CSN:s årliga administrationskostnader för prövning av rätt till svenskt studiestöd skulle minska. Dock kommer behovet av manuell handläggning inledningsvis att öka eftersom övergångsreglerna inte går att hantera maskinellt. Det leder till ett ökat behov av manuell hantering för uppskattningsvis ca 2000 ärenden vilket ger en ökning av handläggningstiden med 1000 timmar. De extra timmarna kommer att krävas under senare del av sommaren och början av hösten 2021.

CSN:s förslag medför varken ökning eller minskning av den årliga administrationen.

Inget av förslagen kräver någon extra kostnad för infrastruktur, drift eller förvaltning.

Systemutvecklingen beräknas kosta 4,2 miljoner kronor under 2021. CSN bör tillföras motsvarande belopp genom tillskott i förvaltningsanslaget.

Utvecklingskostnaden grundar sig på att Migrationsverket kan skicka den information som CSN behöver för att kunna fortsätta hantera ärenden maskinellt. Skulle Migrationsverket av någon anledning ändra informationsstrukturen så måste ny tidsuppskattning tas fram.

16. Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

CSN har inga synpunkter på tiden för ikraftträdande. Beträffande övergångsbestämmelser vill CSN emellertid framhålla följande.

Studiehjälp

Utan övergångsregler blir utredningens förslag mycket generöst. För studiehjälpens del kan det innebära att personer som idag inte uppfyller kraven för att få studiehjälp, kan beviljas studiehjälp retroaktivt. Det finns inte någon bortre gräns för när man kan göra en ansökan om studiehjälp. En person som uppfyller kraven för att få studiehjälp efter införande av förslaget, men som inte uppfyller kraven idag, kan därför ansöka och bli beviljad studiehjälp retroaktivt för tid innan man faktiskt uppfyllde kraven för rätt till studiehjälp. För att förhindra att sådana situationer uppstår föreslår CSN att det införs övergångsregler, förslagsvis med lydelsen:

- Bestämmelserna i 2 kap 4 och 4 a §§ i dess nya lydelse gäller för studier som bedrivs från och med 20 juli 2021.

Studiemedel och studiestartsstöd

Avseende studiemedel finns en huvudregel att studiemedel kan beviljas för högst fyra veckor före den kalendervecka då ansökan kom in till CSN. Har en person sökt och fått avslag på en ansökan om studiemedel kan personen vid ett senare tillfälle begära omprövning av det tidigare beslutet. Har personen ifråga, som får rätt till svenskt studiestöd genom förslaget, ett tidigare avslagsbeslut kan personen begära omprövning och även beviljas studiemedel för tid då denne inte har rätt till studiemedel enligt nu gällande regelverk. Eftersom lagen om studiestartsstöd hänvisar till de bestämmelser som gäller för studiemedel avseende utländska medborgare, gäller samma sak för studiestartsstöd. För att förhindra att studiemedel betalas ut för tid då den utländska medborgaren inte uppfyller kraven för att ha rätt till svenskt studiestöd behövs därför övergångsregler, förslagsvis med lydelsen:

- Bestämmelserna i 3 kap 4 och 4 a §§ i dess nya lydelse gäller för studier som bedrivs från och med 20 juli 2021.

Beslut om detta remissvar har fattats av enhetschefen Jeanette Carlsson efter föredragning av verksjuristerna Åsa Bergdahl och Sara Ljung. I arbetet med remissvaret har även verksamhetsutvecklaren Lina Olofsson deltagit.

Jeanette Carlsson

Åsa Bergdahl

Sara Ljung